

Etablering efter kompletterande utbildning

– personer med utländsk utbildning

Rapport 2019:3
Etablering efter kompletterande utbildning
– personer med utländsk utbildning

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2019
Författare: Anna Bengtsson, Anders Viberg

Universitetskanslersämbetet • Löjtnantsgatan 21 • Box 7703, 103 95 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Inledning.....	6
Kompletterande utbildningar – en översikt.....	8
Syftet med utbildningarna.....	8
Regelverket.....	9
Fakta om utbildningarna.....	9
Vilka studerade en kompletterande utbildning?.....	11
Så mäts etablering för kompletterande utbildningar.....	15
Vem räknas som etablerad?.....	16
Populationen.....	16
Undersökningspopulationen varierar.....	18
Hur många av dem som fullföljt en kompletterande utbildning är etablerade?.....	19
Kvinnor hade högre etablering.....	19
Skillnader mellan utbildningarna.....	20
Etableringen ökade med tiden.....	21
Jämförelse med alla examinerade på utbildningarna.....	22
Sysselsatta på arbetsmarknaden.....	23
Vad gör de etablerade på arbetsmarknaden?.....	24
En majoritet hade matchande yrke.....	24
Högre mobilitet bland män.....	26
Tidigare studier.....	28
Jämförelse med förra rapporten.....	28
Andra studier på området.....	29
Teknisk beskrivning.....	31
Läsanvisning.....	31
Så görs statistiken.....	31
Ställning på arbetsmarknaden.....	32
Känslighetstest av etableringsmåtten.....	34
Förklaringar av vissa begrepp.....	34
Tabellbilaga.....	38
Referenser.....	41
Lagar och förordningar.....	42

Sammanfattning

Kompletterande utbildningar för personer med utländsk utbildning har funnits sedan början av 1990-talet. Uppföljningen i den här rapporten avser kompletterande utbildningar som ingår i regeringens särskilda satsningar för lärare, jurister, sjuksköterskor, läkare och tandläkare. I baspopulationen på cirka 1 700 studenter ingår de som var registrerade mellan höstterminen (ht) 2012 och vårterminen (vt) 2015. Av dem var 85 procent kvinnor och 15 procent män.

Inte alla fullföljer utbildningen. En del studenter genomför Socialstyrelsens kunskapsprov för hälso- och sjukvårdspersonal, och får på det sättet legitimation i Sverige.

Av dem som fullföljt en kompletterande utbildning höstterminen 2012 – vårterminen 2015 i de aktuella utbildningarna var 70 procent etablerade efter ett år, det vill säga de hade en god ställning på arbetsmarknaden. 14 procent hade en osäker ställning, vilket innebar en relativt låg arbetsinkomst eller förekomst av arbetslöshet under året. Lika stor andel (14 procent) hade en svag ställning på arbetsmarknaden, det vill säga de hade mycket låg arbetsinkomst samt förekomst av arbetslöshet under stor del av året. 2 procent stod utanför arbetsmarknaden, vilket innebar att de helt saknade arbetsinkomst.

Det var en högre andel kvinnor än män som var etablerade ett år efter fullföljd utbildning, 71 procent av kvinnorna jämfört med 67 procent av männen.

Etableringsgraden varierade mellan de olika kompletterande utbildningarna. Lärarutbildningen var den klart största av utbildningarna och där var etableringsgraden för samtliga 70 procent efter ett år. Utbildningen till jurist var den minsta och där var 68 procent etablerade på arbetsmarknaden efter ett år. Högst etableringsgrad hade de som genomgått den kompletterande sjuksköterskeutbildningen, där var etableringsgraden 79 procent efter ett år medan den var 68 procent för den kompletterande läkarutbildningen. Samma etableringsgrad (68 procent) var det för dem som fullföljt den kompletterande utbildningen till tandläkare. Det var också den enda av utbildningarna där männen hade en högre etablering än kvinnorna ett år efter fullföljd utbildning. För kvinnor var andelen etablerade 61 procent och för männen 79 procent.

Andelen etablerade ökade väsentligt med tid efter utbildning. För samtliga ökade etableringen från 70 procent till 80 procent efter två år och till 85 procent efter tre år. Ökningen var större för män än för kvinnor. Tre år efter utbildningen var andelen etablerade män 90 procent jämfört med 85 procent kvinnor.

Vårdutbildningarna hade till viss del en högre grad av matchning mellan utbildning och yrke än utbildningarna till jurist och lärare. Av dem som fullföljt en kompletterande sjuksköterskeutbildning och var etablerade på arbetsmarknaden arbetade 88 procent som sjuksköterskor medan 48 procent av de etablerade som genomgått den kompletterande juristutbildningen arbetade som jurister.

UKÄ har även tidigare följt upp personer som fullföljt en kompletterande utbildning och den förra rapporten publicerades 2016. Då ingick de som fullföljt en kompletterande utbildning mellan höstterminen 2007 och vårterminen 2014. Av dem var 66 procent av kvinnorna och 64 procent av männen etablerade på arbetsmarknaden ett år senare. Om istället etableringen efter tre år beräknades hade den ökat till 78 procent bland kvinnorna och 87 procent bland männen. Andelen etablerade har alltså ökat något i denna uppföljning jämfört med den tidigare uppföljningen.

Inledning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har ett övergripande uppdrag av regeringen att följa och redovisa hur olika grupper med examina från högskolan har etablerat sig på arbetsmarknaden efter avslutade studier.¹ I regleringsbrevet för 2018 och 2019 har UKÄ fått i särskilt uppdrag att följa och redovisa etablering på arbetsmarknaden för personer med utländsk utbildning som har genomgått kompletterande utbildningar i Sverige. Det är de kompletterande utbildningar som har ingått i regeringens särskilda satsningar som ska särredovisas. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 mars 2019. Denna rapport utgör en avrapportering av detta uppdrag. Regeringen har gett ett antal universitet och högskolor i uppdrag att anordna kompletterande utbildningar för personer med utländska utbildningar. Syftet är att underlätta för personer med utländsk utbildning att få arbete inom sitt yrke på den svenska arbetsmarknaden.

De kompletterande utbildningar som ingår i uppföljningen är utbildningar för:

- Lärare
- Jurister
- Sjuksköterskor
- Läkare
- Tandläkare

Regeringen har också beslutat införa kompletterande utbildningar för ytterligare yrken, men den satsningen är det ännu för tidigt att följa upp. Det har inte gått tillräckligt lång tid för att uppgifter om personernas ställning på arbetsmarknaden ska vara tillgängliga. Sedan 2013 har också högskolorna i uppgift att i sina årsredovisningar redovisa antalet studenter som har genomgått utbildningen med godkänt resultat, vilket förhoppningsvis kommer att underlätta vid kommande uppföljningar. Det är etableringen på arbetsmarknaden för dem som genomgått en kompletterande utbildning i Sverige höstterminen 2012 till vårterminen 2015 som redovisas i denna rapport.

Rapporten börjar med en översikt över de kompletterande utbildningarna som ingår. Därefter beskrivs själva etableringsmättet och hur populationen i undersökningen har avgränsats. Resultatdelen i rapporten är sedan indelad i två huvuddelar. Den första delen handlar om hur många av de som genomgått en kompletterande utbildning som var etablerade och hur det såg ut för de olika utbildningarna. Den andra resultatdelen handlar om vad som kännetecknade dem som var

¹ Förordning (2012:810) med instruktion för Universitetskanslersämbetet

etablerade på arbetsmarknaden, bland annat vilka yrken de hade och vilka sektorer de arbetade inom.

Sist i rapporten finns en tabellbilaga med mera detaljerade tabeller per universitet/högskola och typ av kompletterande utbildning.

Kompletterande utbildningar – en översikt

Genom kompletterande utbildning ges personer med avslutad utländsk utbildning en möjlighet att komplettera sina kunskaper för att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Avsikten är att studenterna ska kunna komplettera den utbildning de har, inte att de ska läsa in ytterligare en hel högskoleutbildning i Sverige. Det är bara för vissa specifika yrkesgrupper som kompletterande utbildningar anordnas. Kompletterande utbildningar har funnits sedan början av 1990-talet. Då var det bland annat högskoleinstitutioner som på uppdrag av länsarbetsnämnder anordnade olika typer av kompletterande högskoleutbildningar.

Utbildningarna finansieras via en särskild anslagspost, *Integrationssatsningar*, under anslaget Särskilda utgifter inom universitet och högskolor. Nivån på anslaget har ökat betydligt. 2012 låg anslaget på 51 miljoner kronor och 2018 hade det ökat till 202 miljoner kronor.

Från 2016 och framåt har en stor utbyggnad av den kompletterande utbildningen skett, både vad gäller antalet studenter i utbildning och utbudet av olika kompletterande utbildningar. Till exempel finns det numera kompletterande utbildningar även för barnmorskor, ingenjörer och arkitekter. Dessa ingår dock inte i uppföljningen då det ännu inte gått tillräckligt lång tid för att det ska vara möjligt att följa dem på arbetsmarknaden.

Syftet med utbildningarna

Syftet med utbildningarna är att tillvarata kunskap och kompetens som har inhämtats i andra länder än i Sverige och att fler personer med utländsk utbildning kan få ett arbete i nivå med sina färdigheter. I normalfallet ska arbetsgivare i Sverige kunna anställa personer med utländsk utbildning utan att dessa ska behöva komplettera sin utbildning. Det kan dock i vissa fall finnas hinder som försvårar för dessa personer att utöva ett yrke som den utländska utbildningen är relevant för i Sverige. Det kan också finnas behov av speciella kunskaper för att en person ska kunna utöva yrket i Sverige. Komplettering av den utländska utbildningen genom svensk högskoleutbildning kan vara ett sätt att underlätta etableringen på arbetsmarknaden för dessa personer. Om en person behöver läsa en hel svensk högskoleutbildning ska det emellertid ske inom ramen för den vanliga högskoleutbildningen.

I budgetpropositionen 2014 motiverar regeringen satsningen på kompletterande utbildning för bristyrken med att utrikes födda

har svårare att hitta ett arbete som motsvarar deras kompetensnivå. Kompletterande högskoleutbildning för akademiker med utländsk examen har visat sig underlätta deras inträde på arbetsmarknaden på rätt kompetensnivå.

Regelverket

Reglerna som gäller för de kompletterande utbildningarna finns i förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning. Förordningen ändrades dock den 1 januari 2019 men det är de tidigare bestämmelserna som redovisas här eftersom det var de som gällde under den aktuella uppföljningsperioden. Utbildningen ska enligt förordningen planeras med hänsyn till varje students tidigare utbildning och arbetslivserfarenhet. Lärosätena ska således anpassa utbildningen efter studenternas kompetens. Den sammanlagda omfattningen av utbildningen får vara högst 120 högskolepoäng.

Den som vill arbeta som lärare, jurist, sjuksköterska, läkare eller tandläkare i Sverige och som har en utländsk utbildning från ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller i Schweiz omfattas av bestämmelser i lagen (2016:145) om erkännande av yrkeskvalifikationer. För alla reglerade yrken finns en behörig myndighet i Sverige som prövar ansökan. En del av dem som ansöker om erkännande behöver komplettera sin utbildning.²

De som har en utländsk utbildning från ett land utanför EES eller i Schweiz omfattas inte av lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer. Även dessa ska dock vända sig till behörig myndighet, som gör en bedömning av hur mycket de eventuellt behöver komplettera sina yrkeskvalifikationer för att få utöva yrket.³ Kompletterande utbildning kan vara ett sätt att komplettera för att få svensk legitimation. Ytterligare ett alternativ är att söka in till ordinarie högskoleutbildning och tillgodoräkna sig sin utländska utbildning för att sedan läsa till en svensk examen.

Fakta om utbildningarna

Lärare

Den kompletterande lärarutbildningen bedrivs sedan hösten 2007 inom ramen för det nationella ULV-projektet (Utländska lärares vidareutbildning). Universiteten i Stockholm, Göteborg, Umeå, Linköping, Örebro och Malmö ska enligt regleringsbrevet mellan

² Förordningen (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer

³ Patientsäkerhetsförordning (2010:1369)

2012 och 2015 anordna kompletterande utbildning för personer med avslutad utländsk lärarutbildning. Stockholms universitet har det nationella samordningsansvaret för projektet. Utbildningen är individuellt anpassad och omfattar högst 120 högskolepoäng, det vill säga fyra terminers heltidsstudier. Utbildningen leder antingen till ett behörighetsbevis från Universitets- och högskolerådet (UHR) eller till en svensk lärarexamen. Det finns också en annan satsning riktad till lärare vid namn kompletterande pedagogisk utbildning (KPU). Den regleras i en särskild förordning⁴ och leder till en ämneslärarexamen. KPU ingår inte i denna uppföljning.

Enligt en uppföljning från Stockholms universitet arbetade många av kursdeltagarna som obehöriga lärare under studietiden och läste ULV på deltid⁵. Liknande uppgifter framkommer i en enkätundersökning där ungefär 35 procent av lärarstudenter som gått den kompletterande utbildningen uppger att de redan hade en anställning vid en skola eller förskola under utbildningen⁶. Även i vår studie verkar det vara vanligt att studenterna arbetar under studietiden. Över 800 personer var sysselsatta en eller flera terminer under sin utbildning och av dem hade 55 procent något av dessa yrken: förskollärare och fritidspedagoger, grundskollärare eller gymnasielärare.

Jurister

Från och med höstterminen 2007 ingår den kompletterande juristutbildningen i regeringens integrationssatsning och i undersökningsperioden anordnades den vid Göteborgs och Stockholms universitet. Utbildningen omfattar 120 högskolepoäng, det vill säga fyra terminers heltidsstudier. Förkunskapskraven är, utöver mycket goda kunskaper i svenska språket, en minst fyraårig utländsk juristutbildning, avslutad med en examen.

Stockholms universitet beslutade i september 2013 att denna utbildning skulle vara vilande med sista antagningsomgång hösten 2013. Bakgrunden var att man inte ansåg att det gick att säkerställa att medlen användes enligt syftet med kompletterande utbildning. En anledning var att flera av de sökande till utbildningen hade svenska gymnasiebetyg och var uppvuxna i Sverige, och en trolig orsak är att det delvis var studenter som inte haft tillräckligt höga betyg för att bli antagna till juristutbildning i Sverige, och därför valt att studera juridik utomlands. Till exempel hade 6 av 15 svenskt gymnasiebetyg av de studenter som antogs hösten 2013. Därmed blev det delvis fel målgrupp som antogs till utbildningen. Därutöver hade de utländska studenterna som antogs stora problem

⁴ Förordningen (2011:686) om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen

⁵ Utvärdering av kompletterande utbildning för akademiker med utländsk examen

⁶ Nationell uppföljning. Utländska lärares vidareutbildning 2010–2016. Stockholm

med det svenska språket, eftersom studierna i juridik ställer höga krav på språklig förståelse.⁷

Sjuksköterskor, läkare och tandläkare

För kompletteringsutbildningarna för sjuksköterskor, läkare och tandläkare finns det en nationell planeringsgrupp och Karolinska Institutet är nationell samordnare. För tandläkare och sjuksköterskor gäller att de kan ansöka om legitimation direkt efter utbildningen. Läkarna ansöker däremot om behörighet att få söka allmäntjänstgöring (AT).

Kompletteringsutbildningen för läkare (KUL) startades 2009. Den anordnades under undersökningsperioden av Göteborgs universitet, Karolinska Institutet och Linköpings universitet.⁸

Kompletteringsutbildningen för sjuksköterskor (KUSSK) gavs första gången 2009. Under undersökningsperioden gavs den vid Göteborgs universitet och Karolinska Institutet. Syftet med utbildningen är att den studerande, efter avslutade studier, ska kunna ansöka om svensk legitimation hos Socialstyrelsen för att sedan kunna arbeta som sjuksköterska i Sverige.

Kompletteringsutbildningen för tandläkare (KUT) har Göteborgs universitet och Karolinska Institutet bedrivit under undersökningsperioden.

Vilka studerade en kompletterande utbildning?

I detta avsnitt ges en bild av vilka som studerade en kompletterande utbildning under undersökningsperioden och hur stor del de kompletterande utbildningarna utgör av de motsvarande ordinarie högskoleutbildningarna.

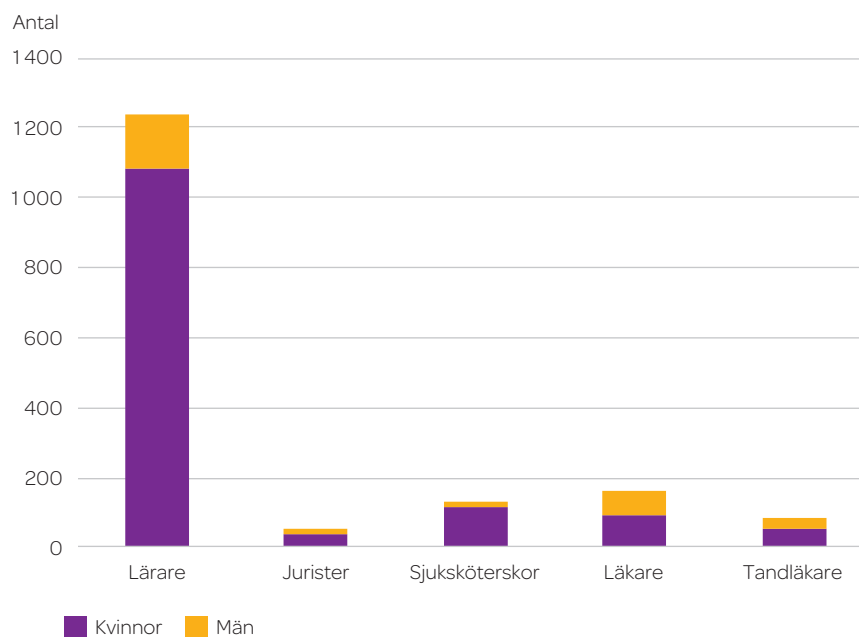
En majoritet var kvinnor

Mellan höstterminen 2012 och vårterminen 2015 var nästan 1 700 personer registrerade på sin sista termin i kompletterande utbildningar på de aktuella utbildningarna. Notera att här ingick även studenter som inte var klara med sin utbildning. En majoritet var kvinnor, 80 procent i jämförelse med 20 procent män.

⁷ Årsredovisning Stockholms universitet

⁸ Utvärdering och uppföljning: Kompletteringsutbildningen för läkare med examen från land utanför EU/EES, 2009-2014

Figur 1. Antal studenter som var registrerade på sin sista termin i kompletterande utbildning ht 2012 – vt 2015.

Läro-utbildningen var den klart största med 74 procent av de registrerade studenterna.

Tabell 1. Antal studenter som var registrerade på sin sista termin på ht 2012 – vt 2015.

	Kvinnor	Män	Totalt
Lärare	1 079	158	1 237
Jurister	37	16	53
Sjuksköterskor	119	15	134
Läkare	92	69	161
Tandläkare	52	31	83
Samtliga	1 379	289	1 668

För en uppdelning per termin se tabellbilagan i rapporten.

Stockholms universitet var störst

Det var sju lärosäten som gav kompletterande utbildning för de aktuella utbildningarna, och Stockholms universitet var störst med drygt 800 av totalt nästan 1 700 registrerade studenter. Lärarstudenterna dominerade och utgjorde omkring 770 av studenterna. Göteborgs universitet var näst störst med drygt 300 studenter varav hälften var lärarstudenter. Karolinska Institutet med utbildningar inom hälso- och sjukvård och Malmö universitet med läro-utbildningar hade omkring 185 studenter vardera. Utbildningar till läkare och lärare gavs av Linköpings universitet och där fanns cirka 130 studenter. Umeå universitet och Örebro universitet hade omkring 25 lärarstudenter vardera.

Tabell 2. Antal personer som var registrerade på sin sista termin per utbildning och högskola ht 2012 – vt 2015.

	Lärare	Jurister	Sjuk- sköterskor	Läkare	Tand- läkare	Totalt
Göteborgs universitet	156	13	57	49	36	311
Stockholms universitet	768	40				808
Umeå universitet	25					25
Linköpings universitet	78			51		129
Karolinska Institutet			77	61	47	185
Örebro universitet	27					27
Malmö universitet	183					183
Samtliga	1 237	53	134	161	83	1 668

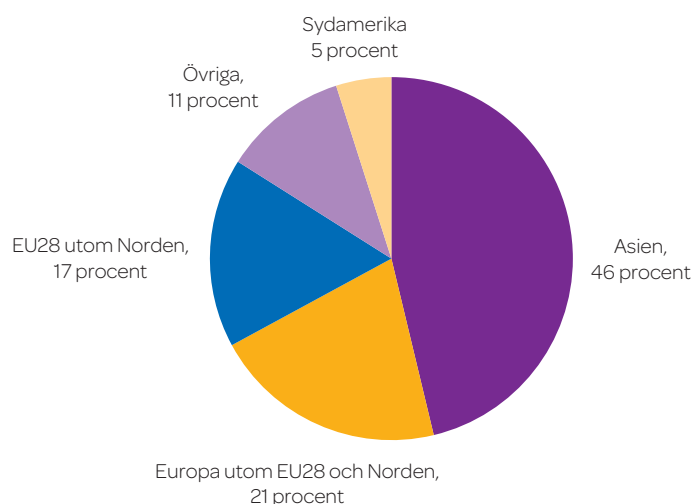
För uppgifter fördelade på kön se tabell 2 i tabellbilagan.

Flest studenter från Asien

De som gick en kompletterande utbildning kom från olika delar av världen och studenternas födelseland kan delas in i geografiska regioner. Av sekretesskäl görs inte indelningen på lägre nivå än så. Norden (utom Sverige) utgör en egen region, se tabellen nedan.

Nästan hälften av studenterna kom från Asien, vilket till exempel innefattar Syrien. Därefter följde Europa utom EU28 och Norden med 21 procent samt EU28 utom Norden med 17 procent. Det betyder att omkring 85 procent av studenterna kom från dessa tre regioner i världen.

Figur 2. Andel personer som var registrerade på sin sista termin fördelade efter geografisk region ht 2012 – vt 2015.

Ett fyrtiotal studenter hade födelseland Sverige vilket beror på att regelverket tidigare var utformat så att även svenska studenter som hade en utländsk utbildning kunde antas till kompletterande utbildning.

Tabell 3. Antal registrerade fördelade per utbildning och födelseland indelade i geografiska regioner ht 2012 – vt 2015.

	Kvinnor	Män	Totalt
Afrika	40	28	68
Asien	635	135	770
EU28 utom Norden	246	35	281
Europa utom EU28 och Norden	306	41	347
Nordamerika	21	13	34
Norden utom Sverige	4
Oceanien
Sovjetunionen	11
Sverige	44	24	68
Sydamerika	73	9	82
Okänt
Samtliga	1 379	289	1 668

Hur stor andel utgjorde de kompletterande utbildningarna av utbildningarna totalt?

Om antalet studenter som fullföljde en kompletterande utbildning mellan höstterminen 2012 och vårterminen 2015 jämförs med antalet examinerade på de ordinarie utbildningarna i Sverige under samma tid utgjorde de små andelar. Den största andelen fanns bland tandläkare och uppgick till 11 procent av alla examinerade tandläkare. För jurister och sjuksköterskor var det bara en procent av det totala antalet examinerade.

Tabell 4. Andel (procent) studenter som fullföljt en kompletterande utbildning av det totala antalet studenter per utbildning i Sverige läsåren 2012/13 - 2014/15.

	Kvinnor	Män	Totalt
Lärare	4	1	3
Jurister	1	1	1
Sjuksköterskor	1	1	1
Läkare	4	3	3
Tandläkare	12	11	11

Så mäts etablering för kompletterande utbildningar

I denna undersökning mäts etableringen på arbetsmarknaden för dem som genomgått en kompletterande utbildning i Sverige höstterminen 2012 till vårterminen 2015. Att flera terminer slås samman gör att underlaget blir tillräckligt stort för att göra beräkningar. Uppföljningen sker år 2016 för alla läsåren. När denna rapport skrivs är det senaste år som SCB har färdigställda uppgifter för sysselsättning, inkomst och yrke. Grunden till vår uppföljning består av SCB:s longitudinella integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier (LISA). Där finns uppgifter om samtliga individer som var folkbokförda i Sverige respektive år, bland annat födelseregion, sysselsättning, inkomster och yrke.

Den slutgiltiga populationen delas in i fyra kategorier utifrån hur stark ställning de har på arbetsmarknaden:

Dessa fyra kategorier har inkluderats i analysen (och utgör nämnaren i andelsberäkningen). Andelen etablerade beräknas genom att antalet etablerade divideras med summan av antalet etablerade, antal med osäker ställning, antal med svag ställning och antalet som var utanför arbetsmarknaden.

För en mera detaljerad genomgång av de tre sista kategorierna, se avsnittet Ställning på arbetsmarknaden under Teknisk beskrivning. I avsnittet finns också en känslighetsanalys av etableringsmättet.

Vem räknas som etablerad?

För att definieras som etablerad på arbetsmarknaden krävs att individen uppfyller samtliga av följande kriterier:

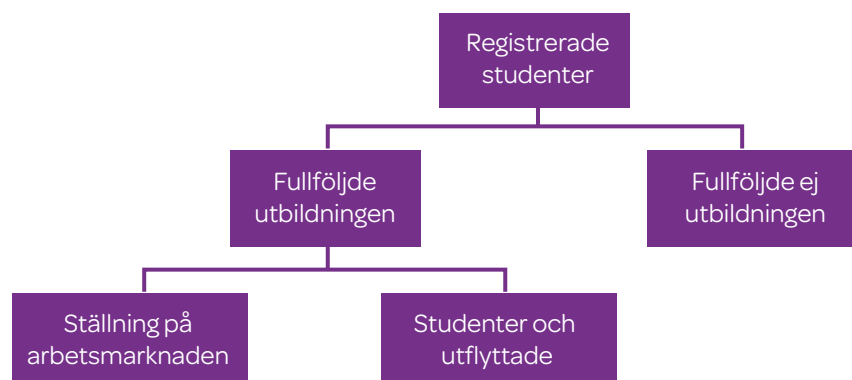
- Personen är sysselsatt i november månad det aktuella uppföljningsåret enligt den definition som Statistiska centralbyrån (SCB) använder i sysselsättningsregistret.
- Den sammanräknade arbetsinkomsten under året ska överstiga 230 200 kronor (år 2016).
- Det ska inte finnas några händelser som indikerar perioder av arbetslöshet (på heltid eller deltid) eller att personen varit föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Den definition av etablerad som används här är på många sätt snäv. Det är flera villkor som måste vara uppfyllda under uppföljningsåret för att en person ska räknas som etablerad och definitionen avser därmed relativt väl etablerade individer. Individer som tillhör gruppen etablerade har haft en förhållandevis smidig övergång från utbildning till arbetslivet. Måttet som används för att mäta etablering på arbetsmarknaden för de som genomgått en kompletterande utbildning är konstruerat på samma sätt som det som finns i rapporterna om etableringen bland examinerade på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå.

En mer detaljerad genomgång av hur undersökningen är genomförd finns i avsnittet Teknisk beskrivning.

Populationen

Det finns vissa svårigheter med att avgöra om en person som genomgått en kompletterande utbildning också har fullföljt utbildningen, det vill säga om de ska ingå i populationen. Det finns uppgifter på registrerade studenter i kompletterande utbildning i universitets- och högskoleregistret men däremot finns det inga uppgifter om huruvida personen har fullföljt utbildningen. Syftet med denna studie är dock att följa upp hur det har gått för de studenter som genomfört utbildningen. De som valt att hoppa av utbildningen ska inte ingå i uppföljningen, eftersom resultatet då inte säger något om utbildningarna. Därmed är det av stor vikt att populationen blir så rättvisande som möjligt.

UKÄ har tillsammans med SCB utarbetat ett antal kriterier för vad som ska räknas som fullföljd utbildning. Uppföljningspopulationen avgränsas genom att vi använder en kombination av uppgifter. Till gruppen som har slutfört utbildningen räknar vi de som tagit examen (för de grupper för vilka detta finns tillgängligt), har erhållit en legitimation eller tagit samtliga poäng på de kurser inom den kompletterande utbildningen som de har varit registrerade på. Uppgifter om vilka som avlagt examen respektive erhållit legitimation kan hämtas från olika register medan uppgifter om vilka som klarat alla kurser är en bedömning. En student kan ha klarat alla poäng i kurserna och därmed ansetts ha fullföljt en kompletterande utbildning trots att det finns kurser som inte har påbörjats.

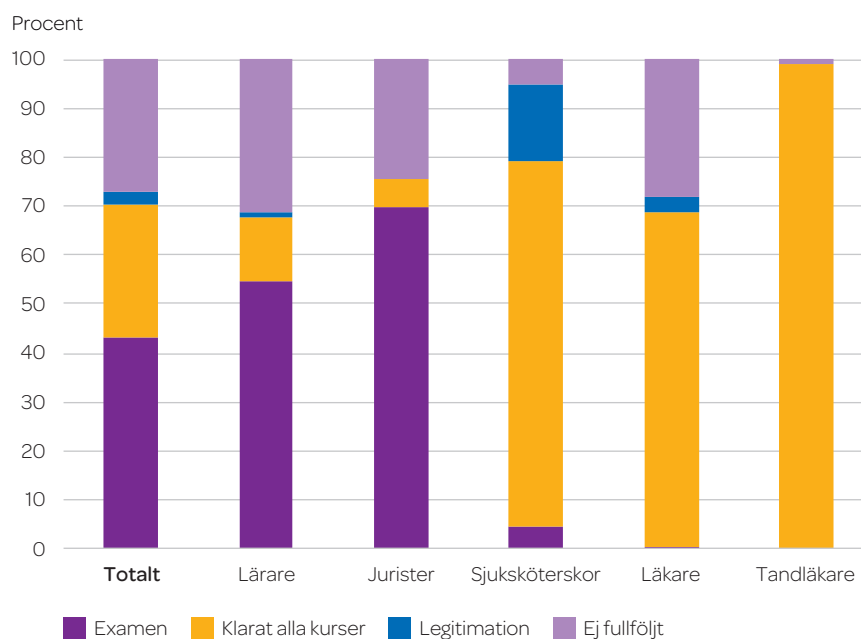
Fullföljt utbildningen:

- Examen
- Klarat alla kurser
- Legitimation

Enligt UKÄ:s avgränsningar var det drygt 1 200 av 1 670 registrerade studenter som fullföljde sin utbildning. Av dem var 85 procent kvinnor och 15 procent män. Av de som fullföljde utbildningen var det cirka 250 som antingen fortsatte att studera eller flyttade utomlands. Kvar i undersökningspopulationen blir då cirka 1 000 personer.

Av de som räknades till gruppen fullföljd utbildning hade 60 procent avlagt examen, 37 procent klarat alla poäng på kurserna och 3 procent erhållit legitimation. Eftersom det kan ta tid kan naturligtvis en högre andel ha erhållit legitimation i ett senare skede.

Figur 3. Andel per utbildning som avlagt examen, klarat alla kurser, fått legitimation och ej fullföljt utbildningen.

Cirka 30 procent av dem som läst till lärare och läkare fullföljde ej sina utbildningar. Det kan bero på att en del studenter (särskilt läkare och tandläkare) som påbörjat en kompletteringsutbildning därefter har gjort Socialstyrelsens kunskapsprov, vilket är en annan väg till att få legitimation i Sverige. Ärligen slutar därför ett antal studenter på grund av att de klarat kunskapsprovet.

Tabell 5. Antal studenter som fullföljt utbildningen fördelade på avlagt examen, klarat alla kurser, fått legitimation ht 2012 – vt 2015.

	Examen			Klarat alla kurser			Legitimation			Samtliga		
	Kv	M	Tot	Kv	M	Tot	Kv	M	Tot	Kv	M	Tot
Lärare	621	56	677	136	24	160	11	2	13	768	82	850
Jurister	28	9	37	2	1	3				30	10	40
Sjuk-sköterskor	6		6	92	8	100	18	3	21	116	11	127
Läkare		1	1	69	41	110		5	5	69	47	116
Tandläkare				52	30	82				52	30	82
Samtliga	655	66	721	351	104	455	29	10	39	1 035	180	1 215

Bland juriststudenter är det 70 procent och bland lärarstudenter 73 procent som har avlagt examen av alla studenter som fullföljt de kompletterande utbildningarna. I övriga utbildningar har ingen eller mycket få examinerats. Bland dessa är kategorin "klarar alla kurser" vanligast. I princip ska det dock inte gå att få en examen efter kompletterande utbildning för vårdutbildningarna. De enstaka fallen har förmodligen tagit examen på annat sätt i utbildningssystemet.

Undersökningspopulationen varierar

Uppföljningen av undersökningspopulationen har skett ett, två och tre år efter den senaste terminen som personerna har varit registrerade. Populationerna minskar beroende på hur lång tid efter examen som uppföljningen har gjorts. När uppföljningen görs ett år efter examen blir populationen de som fullföljde 2014/15, efter två år blir populationen 2012/13–2013/14 och efter tre år blir populationen 2012/13.

Tabell 6. Antal personer i undersökningspopulationerna 1, 2 och 3 år efter fullföljd utbildning.

	1 år	2 år	3 år
Population	969	653	374

För undersökningspopulationen på knappt 1 000 personer som genomgått de kompletterande utbildningarna mellan höstterminen 2012 och vårterminen 2015 kan alltså inte alla uppföljningsår redovisas, eftersom inte tillräcklig lång tid har gått. Det ska också vara minst 20 personer i en grupp för att andelen etablerade redovisas.

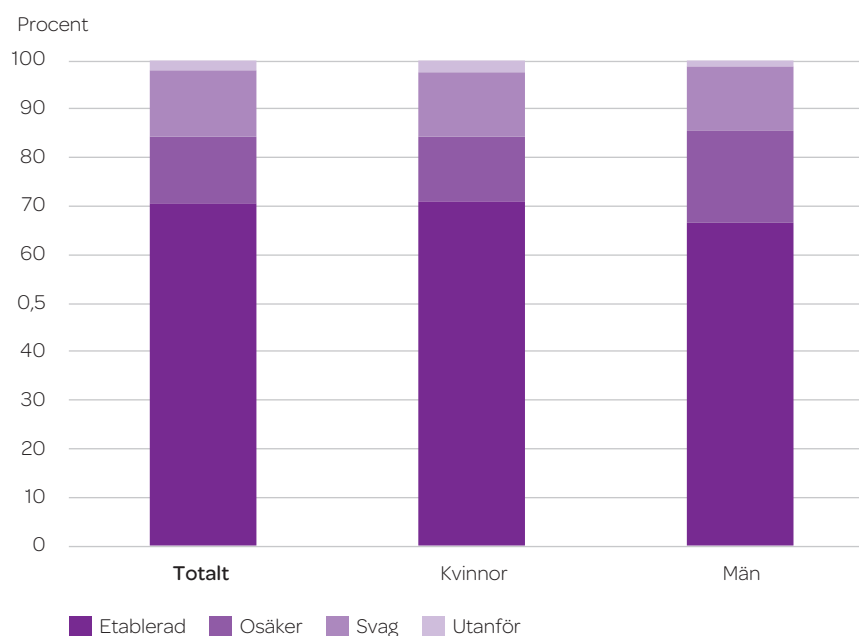
Hur många av dem som fullföljt en kompletterande utbildning är etablerade?

I detta avsnitt redogörs det bland annat för hur många av de som genomgått en kompletterande utbildning som var etablerade och hur det såg ut för de olika utbildningarna.

Kvinnor hade högre etablering

Av dem som fullföljt en kompletterande utbildning mellan höstterminen 2012 och vårterminen 2015 i de aktuella utbildningarna var 70 procent etablerade efter ett år, det vill säga de hade en god ställning på arbetsmarknaden. 14 procent hade en osäker ställning, vilket innebar en relativt låg arbetsinkomst eller förekomst av arbetslöshet under året. Lika stor andel (14 procent) hade en svag ställning på arbetsmarknaden, det vill säga de hade mycket låg arbetsinkomst och förekomst av arbetslöshet under året. 2 procent stod utanför arbetsmarknaden, vilket innebar att de helt saknade arbetsinkomst.

Figur 4. Arbetsmarknadsställning ett år efter fullföljd utbildning ht 2012 –vt 2015.

Det var en högre andel kvinnor än män som var etablerade ett år efter fullföljd utbildning, 71 procent av kvinnorna jämfört med 67 procent av männen. Männen hade i stället en högre andel som hade en osäker ställning, 19 procent jämfört med 13 procent av kvinnorna.

Skillnader mellan utbildningarna

Det rådde relativt stora skillnader i etablering beroende på vilken av de kompletterande utbildningarna en person genomgått. Högst etablering var det för dem som genomgått en kompletterande sjuksköterskeutbildning och lägst etablering för dem som genomgått en kompletterande tandläkarutbildning eller juristutbildning. Etableringen redovisas endast för grupper med minst 20 individer.

Lärarytbildningen var den klart största av utbildningarna med 626 personer som fullföljde utbildningen mellan ht 2012 – vt 2015. För samtliga var etableringen 70 procent efter ett år. Etableringen var högre bland kvinnor jämfört med män ett år efter avslutad utbildning, 71 respektive 58 procent.

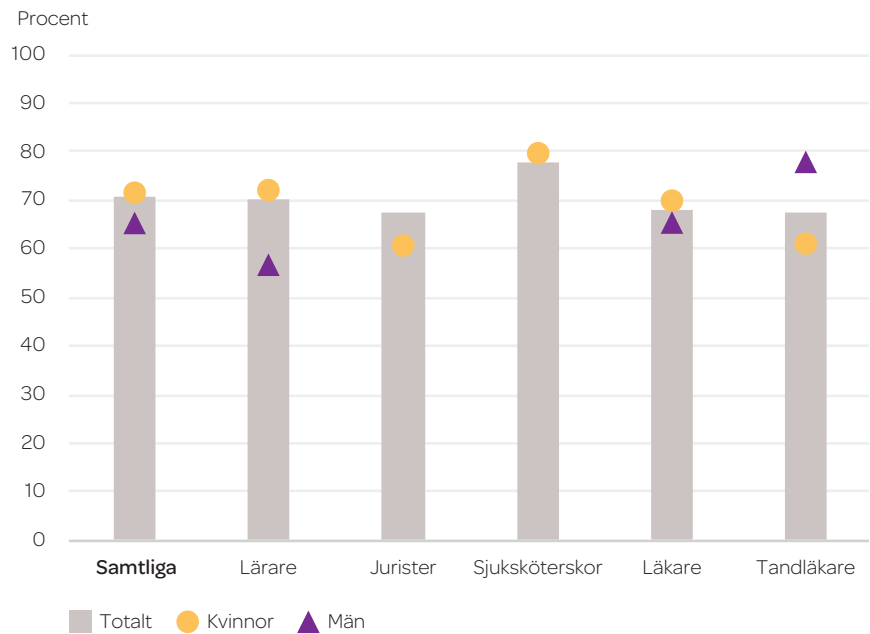
Utbildningen till jurist var den minsta och för de 34 personer som fullföljt sin kompletterande utbildning var 68 procent etablerade på arbetsmarknaden efter ett år. Av kvinnorna var 60 procent etablerade medan antalet män var för få för att etableringen för dem ska redovisas.

Det var 116 personer som fullföljde den kompletterande sjuksköterskeutbildningen. Etableringen var 79 procent efter ett år. Kvinnornas etablering låg på 78 procent medan det även i den gruppen var för få män för att redovisas.

Totalt fullföljde 113 studenter den kompletterande läkarutbildningen och efter ett år var etableringen 68 procent. För den utbildningen var skillnaden mellan könen som lägst, 69 procent av kvinnorna var etablerade i jämförelse med 67 procent av männen.

80 personer fullföljde den kompletterande utbildningen till tandläkare. Totalt sett låg etableringen på 68 procent. Det är den enda av utbildningarna där männen hade en högre etablering än kvinnorna ett år efter fullföljd utbildning. För kvinnor var andelen etablerade 61 procent och för männen 79 procent.

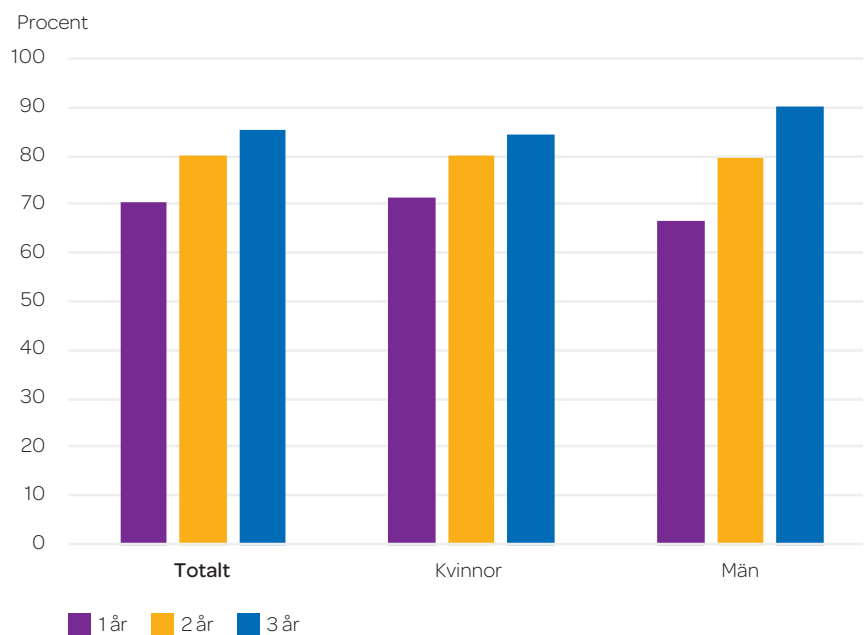
Figur 5. Andel etablerade efter ett år per utbildning ht 2012 – vt 2015.

Etableringen ökade med tiden

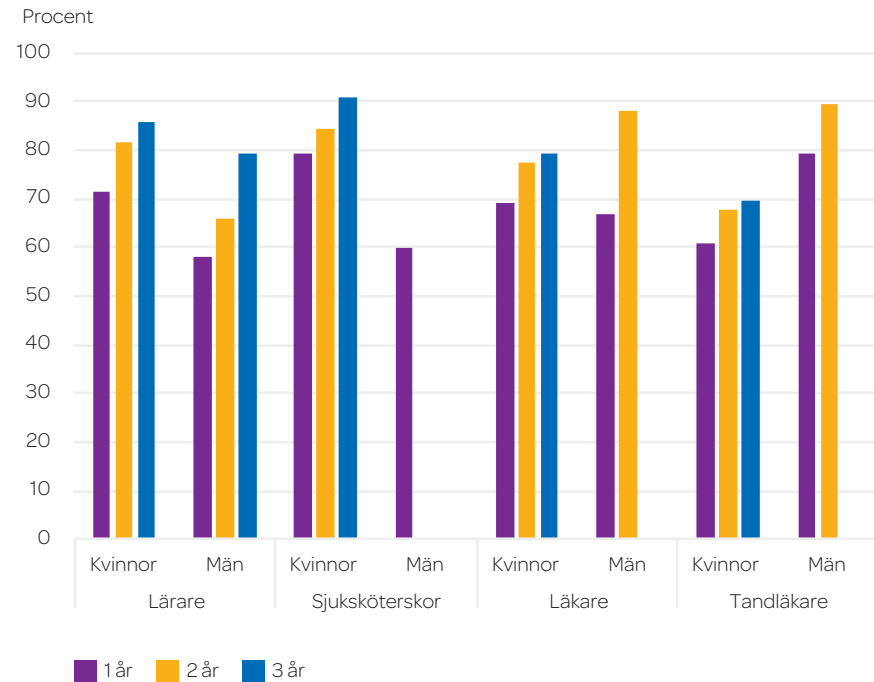
Andelen etablerade ökade väsentligt med tid efter utbildning. För samtliga ökade etableringen från 70 procent till 80 procent efter två år och till 85 procent efter tre år. Ökningen var större för män än för kvinnor. Tre år efter utbildningen var andelen etablerade män 90 procent jämfört med 85 procent kvinnor.

Figur 6. Andel etablerade ett, två och tre år efter fullföljd utbildning ht 2012 – vt 2015.

Andelen etablerade ökade med tid efter examen för alla utbildningar men för vissa grupper var antalet för litet för att etableringen ska redovisas. Utbildningen i juridik redovisas endast ett år efter fullföljd utbildning, och ingår därför inte i diagrammet. För den kompletterande sjuksköterskeutbildningen kan resultaten för männen bara redovisas för det första året och för både den kompletterande läkar- och tandläkarutbildningen kan männen inte redovisas för det tredje året.

Figur 7. Andel etablerade ett, två och tre år efter fullföljd utbildning ht 2012 – vt 2015 per utbildning.

För dem som genomgått en kompletterande lärarutbildning ökade andelen etablerade bland kvinnorna från 71 till 86 procent och bland männen från 58 till 79 procent. För sjuksköterskorna ökade andelen etablerade kvinnor från 79 till 91 procent.

För mera detaljerade uppgifter se tabell 3 i tabellbilagan.

I jämförelse med alla examinerade på utbildningarna

UKÄ och tidigare Högskoleverket har under en lång tid följt upp alla examinerade på grundnivå och avancerad nivå med avseende på etablering på arbetsmarknaden.

I jämförelse med alla examinerade på de aktuella utbildningarna visar resultaten vid den första jämförelsetidpunkten (ett år) genomgående en klart högre andel etablerade för de som genomgått den vanliga utbildningen (88 procent) i jämförelse med de som genomgått en

kompletterande utbildning (70 procent). Efter tre år har emellertid skillnaden i etablering jämnats ut.

Tabell 7 Andel (procent) etablerade kvinnor och män 1–1,5 år för läsåren 2012/13–2014/15.

	Kvinnor	Män	Totalt
Lärare	85	90	86
Jurister	88	88	88
Sjuksköterskor	89	95	90
Läkare	92	96	94
Tandläkare	93	96	94
Samtliga	87	91	88

Det finns emellertid betydliga skillnader mellan hur uppföljningen görs mellan dessa två grupper. Resultaten blir därmed inte helt jämförbara eftersom de vanliga utbildningarna följs upp läsårsvis och de kompletterande utbildningarna per termin. Det blir därmed en något längre uppföljningsperiod för de vanliga utbildningarna i jämförelse med de kompletterande utbildningarna, vilket innebär en längre tid att hinna etableras. Exempelvis följs en person som fullföljt en kompletterande utbildning höstterminen 2012 upp i november 2013, vilket ger en uppföljningsperiod på ett år.

För de som gått en vanlig utbildning och examinerats under läsåret 2012/13 blir uppföljningsåret 2014. Därmed blir uppföljningsperioden 1,5 år för vissa i den gruppen. Det är också en skillnad mellan hur populationerna avgränsas i uppföljningarna. En avlagd examen är ett tydligt mått på när utbildningen är avslutad men som tidigare nämnts finns det inte någon motsvarande uppgift för de som fullföljt en kompletterande utbildning.

Sysselsatta på arbetsmarknaden

Det finns flera sätt att mäta hur det går på arbetsmarknaden. Förutom måttet etablerade kan också andelen sysselsatta redovisas. Med sysselsatt menas en person som utfört förvärvsarbete, antingen som egen företagare eller som anställd, motsvarande en timme per vecka under november månad det aktuella året. Detta mått är med andra ord inte lika strikt som etableringsmåttet. Andelen sysselsatta var också betydligt högre än andelen etablerade. För de som genomgått en kompletterande utbildning var andelen 93 procent bland kvinnor och 91 procent bland män.

Vad gör de etablerade på arbetsmarknaden?

I följande avsnitt presenteras vad som kännetecknade dem som var etablerade på arbetsmarknaden. En genomgång görs av vilka yrken de hade och vilken sektor de arbetade inom samt om de var mobila eller inte, det vill säga i hur stor grad de var yrkesverksamma inom samma län där de studerade.

En majoritet hade matchande yrke

Utbildningarna i denna uppföljning är alla ämnade för relativt specifika yrken. Men hur många av de som fullföljt utbildningarna och är etablerade på arbetsmarknaden arbetade i ett yrke som överensstämmer med (matchar) utbildningen? För att bedöma hur många från respektive kompletterande utbildning som har ett matchande yrke jämfördes utbildningarna med de vanligaste yrkena för respektive utbildning.

Tabell 8. De vanligaste yrkena för de som etablerats ett år efter fullföljd utbildning ht 2012 – vt 2015.

Andel av samtliga etablerade fördelade efter vanligaste yrke			
	Totalt	Kvinnor	Män
Lärare			
Grundskollärare, fritidspedagoger och förskollärare	62	63	45
Gymnasielärare m.fl.	5	4	12
Andra pedagoger m. teoretisk specialistkompetens	9	9	12
Barnskötare och elevassistenter m.fl.	6	6	12
Övriga yrken	13	13	18
Okänt	4	4	0
Jurister			
Jurister	48	33	75
Organisationsutvecklare, utredare, HR - specialister m.fl.	22	33	0
Övriga yrken	26	27	25
Okänt	4	7	0
Sjuk- sköterska			
Sjuksköterskor	88	88	83
Övriga yrken	7	6	17
Okänt	6	6	0
Läkare			
Läkare	73	74	70
Övriga yrken	9	4	17
Okänt	18	21	13
Tandläkare			
Tandläkare	87	87	87
Övriga yrken	6	3	9
Okänt	7	10	4

Yrkesuppgifterna hämtas från SCB:s yrkesregister. Det behövs minst fem personer i en grupp för att yrke ska redovisas i denna studie. Företag med en anställd och egenföretagare finns bara med i mycket begränsad omfattning i yrkesregistret och projektanställda saknas till exempel helt. Det är anledningen till den relativt stora kategorin Okänt i tabellen ovan.

I vilken grad en etablerad persons yrke matchade den kompletterande utbildningen varierade mellan utbildningarna. Vårdutbildningarna hade till viss del en högre grad av matchning mellan utbildning och yrke än utbildningarna till lärare och jurist. Högst matchning var det för sjuksköterskor, där arbetade 88 procent av de som var etablerade och genomgått en kompletterande sjuksköterskeutbildning som sjuksköterskor (84 av 90 personer).

Även för dem som genomgått en kompletterande tandläkarutbildning var matchningen hög, 87 procent (47 av 54 personer).

Av de studenter som genomgått den kompletterande läkarutbildningen var 47 kvinnor och 30 män etablerade. Av dessa var 35 kvinnor och 17 män verksamma som läkare, vilket motsvarar 74 respektive 70 procent. Inom denna grupp saknades det emellertid uppgifter i yrkesregistret för nästan en femtedel, vilket är en relativt stor andel. Denna grupp skulle också kunna arbeta som läkare, så resultatet av matchningen för den kompletterande läkarutbildningen bör tolkas med försiktighet.

Av de 439 som fullföljt den kompletterande lärarutbildningen arbetade 62 procent som grundskollärare, fritidspedagoger eller förskollärare. För kvinnor var det 67 procent medan männen hade en lägre andel, 57 procent. 9 procent arbetade som pedagoger med teoretisk specialistkompetens och 5 procent arbetade som gymnasielärare. Det blir totalt 76 procent som arbetade inom ett läraryrke.

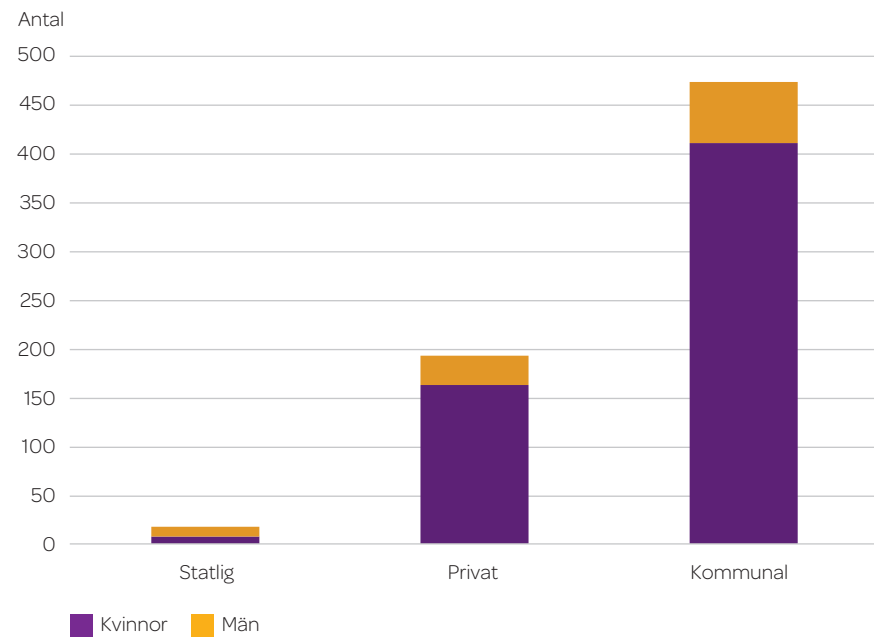
För den kompletterande juristutbildningen var 23 etablerade på arbetsmarknaden och 11 personer eller 48 procent var verksamma inom yrket jurist samt 5 personer eller 22 procent var verksamma inom yrken som kategoriserades som organisationsutvecklare, utredare och HR-specialister m.fl.

Vid en analys på längre sikt än ett år framträder inte några större skillnader i matchning mellan utbildning och yrke.

Kommunal sektor vanligast

Arbetsmarknaden delas in i sektorer där universitet och högskolor samt statlig förvaltning ingår i statlig sektor. Den kommunala sektorn kan redovisas som en sektor eller delas in i primärkommunal förvaltning och landsting. I privat sektor ingår privata, statliga och kommunala företag.

Figur 8. Antal etablerade kvinnor och män ett år efter fullföljd utbildning fördelat på sektor ht 2012 – vt 2015

Uppföljningen visar att ett år efter fullföljd utbildning återfanns omkring 70 procent av kvinnorna som var etablerade inom kommunal sektor och 28 procent fanns inom privat sektor. Bland männen arbetade 61 procent av de etablerade inom kommunal sektor och 29 procent inom privat sektor. Däremot var det en större andel män än kvinnor som arbetade inom statlig sektor, 10 procent i jämförelse med 1 procent.

Högre mobilitet bland män

Som tidigare har visats var 70 procent av de som fullföljt en utbildning etablerade på arbetsmarknaden ett år efter det att utbildningen är klar. Hur många av de etablerade var det då som blev kvar och arbetade i närområdet och hur många arbetade i ett annat län?

Mobilitet kan beräknas på flera sätt och i denna rapport jämförs det lärosäte som studenten var registrerad på med var arbetsstället fanns ett år efter utbildningen. Mobilitet anses ha ägt rum om arbetsstället fanns i ett annat län än lärosätet. Till exempel räknas det som mobilitet om en student har fullföljt en kompletterande utbildning vid Göteborgs universitet men arbetade i Jönköping.

Beräkningarna visar att omkring var femte etablerad hade flyttat eller arbetade i ett annat län än det län där lärosätet var beläget. Mobiliteten var högre bland män än bland kvinnor, 35 respektive 22 procent.

Tabell 9. Mobilitet bland studenter ett år efter fullföljd utbildning ht 2012 – vt 2015.

	Kvinnor	Män	Totalt
Flyttat	114	35	149
Stannat kvar	583	100	683
Mobilitet (%)	20	35	22

Tidigare studier

För att ge en bredare bild av de kompletterande utbildningarna ger detta kapitel en översikt över vilka tidigare studier det finns på området.

Jämförelse med förra rapporten

UKÄ har även tidigare följt upp personer som fullföljt kompletterande utbildning och den senaste rapporten kom 2016⁹. Det var samma yrkesgrupper som följdes upp då.

Det var nästan 3 000 studenter som hade varit registrerade på en kompletterande utbildning mellan höstterminen 2007 och höstterminen 2014. På samma sätt som i denna studie var det i vissa fall svårt att avgöra vilka som hade en fullföljt en utbildning 2014.

Av de 3 000 registrerade studenterna hade nästan 1 000 personer fullföljt en utbildning, och kunde följas upp ett år efter utbildningen med hjälp av SCB:s register. Tre år efter utbildningen kunde 540 personer följas upp. Av personer som fullföljt utbildningen mellan höstterminen 2007 och vårterminen 2014 var 66 procent av kvinnorna och 64 procent av männen etablerade på arbetsmarknaden ett år senare. Om istället etableringen efter tre år beräknades hade den ökat till 78 procent bland kvinnorna och 87 procent bland männen. Andelen etablerade har alltså ökat något i denna uppföljning jämfört med den tidigare uppföljningen. En förklaring till att etableringen är högre i denna uppföljning kan vara att utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden har varit stark. Arbetslösheten är låg samtidigt som det är många sysselsatta. Det visar statistik från arbetskraftsundersökningen (AKU) från SCB.

Tabell 10. Jämförelse mellan etableringsgraden ett år efter fullföljd utbildning mellan uppföljningen 2016 (ht 2007– vt 2013) och 2019 (ht 2012 – vt 2015).

	Andel i uppföljningen 2016		Andel i denna studie		Skillnad i procentenheter	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Lärare	68	70	71	58	3	-12
Jurister	66	..	60	..	-6	
Sjuksköterskor	66	..	79	..	13	
Läkare	75	62	69	67	-6	5
Tandläkare	48	55	61	79	13	24
Samtliga	66	64	71	67	5	3

Liksom i föreliggande studie visar resultaten att de flesta studenterna etablerade sig inom yrken för vilka deras utbildning var relevant.

⁹ Etablering och sysselsättning efter kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning

Som tidigare nämnts så finns det flera sätt att mäta hur det går på arbetsmarknaden, förutom måttet etablering finns också måttet sysselsättning. Med sysselsatt menas en person som utfört förvärvsarbete, antingen som egen företagare eller som anställd, motsvarande en timme per vecka under november månad det aktuella året. Andelen sysselsatta i uppföljningen 2016 var 93 procent ett år efter fullföljd utbildning, det vill säga en ökning med omkring 30 procentenheter i jämförelse med andelen etablerade. Det var samma andel sysselsatta som i föreliggande studie.

Andra studier på området

Det finns flera tidigare studier som har följt upp och utvärderat effekter av kompletterande utbildning. Bland annat Högskoleverket, SACO och Stockholms universitet har skrivit rapporter i ämnet. Syften, metoder och populationer skiljer sig dock åt vilket innebär svårigheter att jämföra med resultaten i denna rapport. Uppföljningar har gjorts både via register och via enkäter.

Resultaten varierar i registerstudierna

I en rapport från Högskoleverket 2003 ingick omkring 1 600 studenter som antagits till kompletterande utbildning¹⁰. Där hade 84 procent av dem som avslutat utbildningen med godkänt resultat fått arbete och nästan hälften av dessa hade tillsvidareanställningar.

Högskoleverket publicerade 2012 en rapport som innehöll en registeruppföljning av de som fullföljt utbildningen 2010¹¹. I den studien redovisas omkring 75 procent av deltagarna som etablerade på arbetsmarknaden. I den studien har man dock använt ett annat mått för etablering än i UKÄ:s senare uppföljningar.

I en utvärdering från Stockholms universitet (2012)¹² studerades med hjälp av registerdata kompletterande utbildningar till jurist och lärare samt förvaltningskunskap under perioden 2005–2010. Totalt började 1 271 personer med avslutade utländska utbildningar någon av de kompletterande utbildningarna. Hur mycket sysselsättningsgraden ökade efter utbildningen varierade beroende på vilken utbildning det handlade om. För till exempel lärarutbildningen ökade antalet sysselsatta med 26 procent och antalet med ett läraryrke med 35 procent. Inkomsten ökade i genomsnitt med 39 procent efter en avslutad kompletterande utbildning.

¹⁰ Ett svenskt kvitto? Kompletterande utbildning för utländska akademiker. Högskoleverket

¹¹ Kompletterande utbildningar för utländska akademiker. Högskoleverket

¹² Utvärdering av kompletterande utbildning för akademiker med utländsk examen. Stockholms universitet

SACO (2015)¹³ har jämfört utbildningskostnaden för en svenskt utbildad akademiker jämfört med kostnaden för en invandrad akademiker. För exempelvis en invandrad läkare kan utbildningsinvesteringen inklusive validering och kompletterande utbildning uppgå till endast drygt en tiondel av kostnaden för en läkare utbildad i Sverige. Enligt rapporten avsattes cirka 70 miljoner kronor till kompletterande utbildning i Sverige per år, vilket motsvarar kostnaden för att utbilda drygt 30 akademiker i Sverige. SACO anser därför att satsningen på kompletterande utbildningar borde utökas.

Enkätstudier ger positiv bild

Vissa lärosäten har gjort uppföljningar via enkäter till de studenter som genomgått kompletterande utbildningar.

För den kompletterande utbildningen för lärare har Stockholms universitet gjort en nationell uppföljning via enkäter 2018¹⁴. Där konstateras att syftet med den kompletterande utbildningen till stora delar har uppfyllts. Av de som påbörjade den kompletterande utbildningen inom ULV 2010-2016 har cirka 570 personer slutfört utbildningen med antingen en svensk lärarexamen eller med intyg över slutförd komplettering enligt hänvisning från Skolverket. Denna uppföljning omfattas endast av de studenter som läst mot en examen samt gjort avbrott. Ungefär 35 procent av alla respondenter svarade att de redan hade en anställning vid en skola eller förskola under utbildningen. Efter att ha avslutat den kompletterande utbildningen har i stort sett alla respondenter fått en fast anställning och heltidstjänst vid en skola eller förskola. Endast en procent i undersökningen angav att de var arbetssökande.

Karolinska Institutet har gjort en enkätundersökning samt genomfört intervjuer av dem som genomgått en kompletterande utbildning till läkare på uppdrag av planeringsgruppen för kompletteringsutbildningarna inom vård.¹⁵ I den undersökningen framkom det bland annat att 87 procent arbetade som läkare efter utbildningen. På samma sätt har lärosätet gjort en uppföljning av de som genomgått en kompletterande utbildning till sjuksköterskor.¹⁶ I den studien anges att 88 procent arbetade som sjuksköterskor eller specialistsjuksköterskor några år efter utbildningen.

¹³ Vad kostar en akademiker? SACO

¹⁴ Nationell uppföljning Utländska lärares vidareutbildning 2010-2016

¹⁵ Utvärdering och uppföljning: Kompletteringsutbildningen för läkare med examen från land utanför EU/EES

¹⁶ Utvärdering och uppföljning: Kompletteringsutbildningen för sjuksköterskor med examen från land utanför EU/EES

Teknisk beskrivning

Följande kapitel innehåller dels en läsanvisning, dels en mera detaljerad genomgång av hur statistiken är framtagen.

Läsanvisning

Tabeller och diagram ger uppgifter om antal eller andelar (%).

- Uppgifter om antal lägre än 3 är ersatt med .. i tabeller
- Uppgifter om antal är avrundade till närmsta tiotal i textdelen i rapporten, om inget annat anges.
- Uppgifter om andelar redovisas inte för grupper om mindre än 20 individer i nämnaren.
- Uppgifter om andelar är avrundade till heltal.

Så görs statistiken

Flera olika datakällor har använts för att klassificera ställningen på arbetsmarknaden för de som gått en kompletterande utbildning, eller för att fastställa om de fanns kvar till förfogande på den svenska arbetsmarknaden. Huvudkällan för att klassificera ställningen på arbetsmarknaden har varit inkomstuppgifter från kontrolluppgiftssystemet, de standardiserade räkenskapsutdragen, sociala transfereringar från Försäkringskassan och studieersättningar från Centrala studiestödsnämnden. Uppgifter om sysselsättning har hämtats från Statistiska centralbyråns (SCB) registerbaserade arbetsmarknadsstatistik. Arbetsförmedlingarnas uppgifter om registrerade arbetssökande har använts som information om arbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Antalet avlagda examina från grundläggande högskoleutbildning, samt uppgifter om fortsatta studier bland annat i forskarutbildningen, har hämtats från SCB:s universitets- och högskoleregister.

Flertalet av de ovan nämnda uppgifterna finns samlade i SCB:s databas *Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier (LISA)*. Huvudsyftet med LISA är att samla information från flera olika register inom det breda området utbildning, sysselsättning och inkomster. Sammankopplingen av flera olika register underlättar användandet av den information som finns. Med hjälp av LISA kan vi bland annat få information om olika gruppers inträde och utträde från arbetsmarknaden, olika gruppers ställning på och utanför arbetsmarknaden, uppgift om yrke och avkastning på utbildning. LISA omfattar för närvarande uppgifter för perioden 1990–2016. Varje år utökas databasen med ytterligare en årgång. Populationen i databasen utgörs av alla som är 16 år och äldre och som är folkbokförda i Sverige den

31 december aktuellt år. En utförligare beskrivning av databasen finns i *Bakgrundsfakta till arbetsmarknads- och utbildningsstatistiken 2011:4*, SCB.

För personer som var etablerade på arbetsmarknaden redovisas uppgift om yrkesgrupp. Uppgiften kommer från den största förvärvskällan under respektive år. Om det inte fanns någon yrkesuppgift från största förvärvskällan, men i stället en yrkesuppgift från huvudsakligt arbetsställe i november det aktuella året, har novemberuppgiften använts i redovisningen. För personer som saknade uppgift om yrke det aktuella året redovisas inte någon uppgift om yrkesgrupp.

Inkomstgränser för att definiera olika ställning på arbetsmarknaden har justerats för de olika åren. Sedan 2006 används den genomsnittliga löneförändringen på arbetsmarknaden som uppräkningsfaktor för nästkommande uppföljningsår.

Uppgifter om antal i rapporten är avrundade till närmsta tiotal, om inget annat anges. Observera att det i vissa fall leder till att summeringen för totalraden avviker. Andelsuppgifter är avrundade till heltal. Grupper om mindre än 20 individer i nämnaren redovisas inte.

Ställning på arbetsmarknaden

Personerna som ingår i uppföljningen delas in i ett antal kategorier utifrån vilken ställning de har på arbetsmarknaden.

Etablerad på arbetsmarknaden

- Individen har varit sysselsatt i november månad det aktuella året enligt den definition som SCB använder i sysselsättningsregistret. Den sammanräknade arbetsinkomsten ska överstiga 230 200 kronor år 2016. Arbetsinkomsten har räknats upp med den genomsnittliga takten på löneökningarna för varje år sedan 1996, vilket är det första året som ingår i beräkningen av etableringen av examinerade på grundnivå och avancerad nivå.
- Det finns inga händelser som påvisar förekomst av arbetslöshet eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder som inte är att betrakta som sysselsättning. Arbetslösheten kan vara på hel- eller deltid och gäller även arbetssökande med tillfällig timanställning.
- Individen definieras inte som studerande eller utanför populationen.

Osäker ställning på arbetsmarknaden

- Arbetsinkomsten var i intervallet 194 800 – 230 200 kronor.
- Individen har en lägre arbetsinkomst än 194 800 kronor, men är att betrakta som företagare, det vill säga har inkomst från aktiv näringsverksamhet.
- Arbetsinkomsten överstiger 230 200 kronor, men det förekommer arbetslöshet eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder under året.

- Arbetsinkomsten överstiger 230 200 kronor, men individen uppfyller inte kriteriet ”sysselsatt i november månad”.
- Individen definieras inte som studerande eller utanför populationen.

Svag ställning på arbetsmarknaden

- Arbetsinkomsten var i intervallet 1–194 800 kronor. I denna grupp kommer arbetsinkomsten enbart från anställning.
- Arbetsinkomsten överstiger 194 800 kronor, men det finns förekomst av arbetslöshet eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder som överstiger 270 dagar under året.
- Individen definieras inte som studerande eller utanför populationen.

Utanför arbetsmarknaden

- Det saknas inkomst från förvärvsarbete under det aktuella året.
- Individen definieras inte som studerande eller utanför populationen.

Två grupper som inte ingår i beräkningarna:

Studerande

- Individen har under det aktuella året varit registrerad i högskolans forskarutbildning.
- Individen har under det aktuella året varit registrerad i högskolans utbildning på grundnivå eller avancerad nivå samtidigt som studiestöd mottagits.
- Individen har inte varit registrerad i någon högskoleutbildning, men mottagit minst 2 000 kronor i studiestöd.

Denna grupp ingår inte i beräkningen för de redovisningar som avser andel etablerade eller andelar med osäker- eller svag ställning/utanför arbetsmarknaden.

Utanför populationen

- Individen var inte folkbokförd i Sverige den 31 december aktuellt år.
- Individen var inte folkbokförd i Sverige den 31 december året efter det aktuella året. Detta gäller enbart dem som inte tillhörde gruppen etablerade under det aktuella året.
- Individen saknar helt inkomster i Sverige under det aktuella året. Den disponibla inkomsten var 0 kronor.

Inte heller denna grupp ingår i beräkningen för de redovisningar som avser andelen etablerade eller andelar med osäker eller svag ställning/ utanför arbetsmarknaden. De flesta i gruppen har flyttat från Sverige till något annat land. Många i gruppen som flyttat från Sverige har inte fått detta registrerat i folkbokföringen.

Känslighetstest av etableringsmättet

Etableringsmättet har också tidigare undersökts för att se hur väl det mäter ställning på arbetsmarknaden. Ett test av hur känsligt etableringsmättet är för ändringar i inkomstkravet och arbetslöshet visade att det blir större förändringar i andelen etablerade om inkomstgränsen höjs jämfört med om det förekommer arbetslöshet. Populationen i jämförelse var doktorsexaminerade år 2012 som följdes upp år 2015, det vill säga tre år efter examen. Ett exempel: Om inkomstgränsen för att bli etablerad höjdes från 224 600 kronor till 300 000 kronor minskade andelen etablerade jämfört med originalfallet. För kvinnor minskar andelen etablerade från 83,9 procent till 80,2 procent, en minskning med 3,7 procentenheter, och bland männen minskar andelen från 82,3 procent till 79,4 procent, en något lägre minskning i procentenheter, 2,9. Om istället arbetslöshet i 10 dagar tilläts blev det endast en marginell ökning av andelen etablerade, bland kvinnor ökade andelen med 0,2 procentenheter till 84,1 procent och bland männen med 0,1 procentenhet till 82,4 procent. En slutsats är att antaganden i måttet som mäter etablering på arbetsmarknaden är mer känsligt för ändringar i inkomst jämfört med ändringar i arbetslöshet.

Förklaringar av vissa begrepp

Arbetsinkomst

Arbetsinkomsten¹⁷ omfattar kontant bruttolön, inkomst av aktiv näringsverksamhet, sjukpenning, havandeskapspenning, smittbärrpenning, sjuklönegaranti, skattepliktig arbetsskadeersättning, rehabiliteringsersättning, föräldrapenning vid barns födelse och adoption, tillfällig föräldrapenning vid vård av barn samt närståendepenning. Arbetsinkomst registreras enbart för personer som haft kontant bruttolön eller inkomst av aktiv näringsverksamhet under det aktuella året. De inkomstgränser som utgör brytpunkter för grupper med olika ställning på arbetsmarknaden avser arbetsinkomsten. Arbetsinkomsten har räknats upp med den genomsnittliga takten på löneökningarna för varje år sedan 2001, vilket är det första året som ingår i beräkningen av etableringen efter doktorsexamen från högskolan.

¹⁷ I SCB:s register benämns dessa Förvärsinkomst och arbetsrelaterade ersättningar. I denna rapport används i stället det tidigare, förenklade, begreppet arbetsinkomst. Arbetsrelaterade ersättningar är de ersättningar som inte är kontant bruttolön och inkomst från aktiv näringsverksamhet, men ersättningen baseras på tidigare förvärsinkomst.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

De arbetsmarknadspolitiska åtgärder som ingår varierar under åren. Under senare år ingår arbetspraktik, jobbgaranti för ungdomar, jobb- och utvecklingsgaranti, jobb- och utvecklingsgarantin, sysselsättningsfasen, arbetslivsinriktad rehabilitering, arbetsmarknadsutbildning, projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning, förberedande utbildning, prova på-plats, lärlingsplats, fördjupad kartläggning och vägledning, praktisk kompetensutveckling, arbetslivsintröduktion samt aktiviteter inom vägledning och platsförmedling.

Deltidsarbetslöshet

För att betraktas som deltidsarbetslös krävs att individen mottagit arbetslöshetsersättning. En timanställd som samtidigt varit arbetsökande anses också vara deltidsarbetslös.

Ej folkbokförd i Sverige

Hit hör personer som avlidit, utvandrat eller som har ett personnummer som inte finns i registret över totalbefolkningen (RTB). Examinerade utan fullständiga personnummer följs inte upp med avseende på ställningen på arbetsmarknaden.

Examen

Examen som på begäran av den studerande utfärdas av högskolan med examensrätt för berörd examen. Examen kan indelas i tre typer: generell examen, konstnärlig examen respektive yrkesexamen.

Inkomst

Arbetsinkomsten omfattar förvärvsersättning och inkomst av aktiv näringsverksamhet. De inkomstgränser som utgör brytpunkter för grupper med olika ställning på arbetsmarknaden avser arbetsinkomsterna respektive uppföljningsår. Arbetsinkomsten har räknats upp med den genomsnittliga takten på löneökningarna för varje år sedan 1996, vilket är det första året som ingår i beräkningen av etableringen efter examen från högskolan. Följande inkomstgränser för att räknas som etablerad har använts: 2014 var inkomstgränsen 218 200 kronor, 2015 var inkomstgränsen 224 600 kronor och 2016 var den 230 200 kronor.

Legitimation

Socialstyrelsen prövar och utfärdar legitimationer, bevis om specialistkompetens och olika typer av intyg. Legitimation krävs för att få en anställning. Totalt omfattas 21 olika yrken inom hälso- och sjukvården. Myndigheten fick i juni 2016 ökade anslag för effektivare validering av utländska utbildningar. På motsvarande sätt utfärdar Skolverket legitimationer och utbildningsbevis för lärarstudenter.

Mobilitet

Det är möjligt att beräkna mobilitet på flera sätt och i denna rapport jämförs det lärosäte som studenten var registrerad på med var arbetsstället finns ett år efter senaste registreringstermin. Mobilitet anses ha ägt rum om arbetsstället finns i ett annat län än lärosätet.

Sektor

Universitet och högskolor samt statlig förvaltning ingår i statlig sektor. Den kommunala sektorn delas i denna rapport in i primärkommunal förvaltning och landsting. I privat sektor ingår privata företag samt statliga och kommunala företag.

Sista termin

Uppföljningen sker ett, två och tre år efter senaste registreringstermin.

Studieersättning

De studieersättningar som ingår vid uppföljningen är ersättning i form av studiemedel och utbildningsbidrag till doktorander.

Sysselsättning

I SCB:s sysselsättningsregister definieras en person som sysselsatt om personen utfört förvärvsarbete, antingen som egen företagare eller som anställd, motsvarande minst en timme per vecka under november månad det aktuella året.

Undersökningspopulation

Alla som har fullföljt en kompletterande utbildning från och med höstterminen 2012 till och med vårterminen 2015 (uppföljningspopulationen) ingår i undersökningen. Till gruppen som har fullföljt utbildningen räknas de som tagit examen (för de grupper för vilka detta finns tillgängligt), har erhållit en legitimation eller tagit samtliga poäng på de kurser inom den kompletterande utbildningen som de har varit registrerade på.

Validering

En utbildning valideras (testas) för att få den bedömd och ett utlåtande som i sin tur kan ge ett utbildningsintyg. En validerad lärarutbildning ger inte legitimation och fast anställning men kan däremot innebära möjligheter till ett lärarvikariat. För jurister betyder utlåtandet att personerna kan arbeta som jurister inom den privata sektorn. För arbete som jurist inom den offentliga sektorn krävs dock kompletterande utbildning.

Yrke

SCB:s yrkesregister innehåller förvärvsarbetande i åldrarna 16–64 år och används för att klassificera personer efter det arbete de utför. Från och med år 2014 redovisas statistiken efter den nya yrkesnomenklaturen Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK 2012).

Tabellbilaga

Tabell 1. Antal personer som var registrerade sin sista termin på kompletterande utbildning höstterminen 2012 till vårterminen 2015.

	Utbildning					
	Lärare	Jurister	Sjuksköterskor	Läkare	Tandläkare	Samtliga
Totalt	1 237	53	134	161	83	1 668
Kvinnor	1 079	37	119	92	52	1 379
Män	158	16	15	69	31	289
ht 2012	154		4	4		162
Kvinnor	128		2	2		132
Män	26		2	2		30
vt 2013	144	12	40	50	29	275
Kvinnor	126	8	36	29	23	222
Män	18	4	4	21	6	53
ht 2013	131	7		2		140
Kvinnor	119	5				124
Män	12	2		2		16
vt 2014	143	13	43	50	26	275
Kvinnor	122	6	37	26	11	202
Män	21	7	6	24	15	73
ht 2014	190	6	1	4	1	202
Kvinnor	159	5	1	3	1	169
Män	31	1		1		33
vt 2015	475	15	46	51	27	614
Kvinnor	425	13	43	32	17	530
Män	50	2	3	19	10	84

Tabell 2. Antal personer som var registrerade sin sista termin på kompletterande utbildning höstterminen 2012 till vårterminen 2015 fördelade på universitet.

	Lärare	Jurister	Sjuk- sköterskor	Läkare	Tand- läkare	Totalt
Samtliga	1 237	53	134	161	83	1 668
Göteborgs universitet	156	13	57	49	36	311
Stockholms universitet	768	40				808
Umeå universitet	25					25
Linköpings universitet	78			51		129
Karolinska Institutet			77	61	47	185
Örebro universitet	27					27
Malmö universitet	183					183
Kvinnor	1 079	37	119	92	52	1 379
Göteborgs universitet	135	9	52	26	24	246
Stockholms universitet	671	28				699
Umeå universitet	23					23
Linköpings universitet	69			28		97
Karolinska Institutet			67	38	28	133
Örebro universitet	23					23
Malmö universitet	158					158
Män	158	16	15	69	31	289
Göteborgs universitet	21	4	5	23	12	65
Stockholms universitet	97	12				109
Umeå universitet
Linköpings universitet	9			23		32
Karolinska Institutet			10	23	19	52
Örebro universitet	4					4
Malmö universitet	25					25

Tabell 3. Andel etablerade och antal i undersökningspopulationen 1, 2 och 3 år efter fullföljd utbildning höstterminen 2012 till vårterminen 2015.

	1 år		2 år		3 år	
	Andel etablerade	Antal	Andel etablerade	Antal	Andel etablerade	Antal
Samtliga	70	969	80	653	85	374
Kvinnor	71	819	80	544	85	323
Män	67	150	80	109	90	51
Lärare	70	626	80	420	85	262
Kvinnor	71	569	81	382	86	238
Män	58	57	66	38	79	24
Jurister	68	34	73	22		7
Kvinnor	60	25		13		..
Män		9		9		..
Sjuksköterskor	78	116	84	80	92	37
Kvinnor	79	106	85	71	91	33
Män	60	10	0	9	0	4
Läkare	68	113	82	78	88	40
Kvinnor	69	68	77	44	79	24
Män	67	45	88	34	0	16
Tandläkare	68	80	75	53	75	28
Kvinnor	61	51	68	34	70	23
Män	79	29		19		5

Referenser

Högskoleverket (2003). Ett svenskt kvitto? Kompletterande utbildning för utländska akademiker. Stockholm: Högskoleverket.

Högskoleverket (2008). Hur går det efter kompletterande utbildning för utländska akademiker? Rapport 2008:30 R. Stockholm: Högskoleverket.

Högskoleverket (2012). Kompletterande utbildningar för utländska akademiker. Rapport 2012:8 R. Stockholm: Högskoleverket.

Karolinska Institutet (2016) Utvärdering och uppföljning: Kompletteringsutbildningen för läkare med examen från land utanför EU/EES, 2009–2014. Dnr: 1-773/2015

Karolinska Institutet (2017) Utvärdering och uppföljning: Kompletteringsutbildningen för sjuksköterskor med examen från land utanför EU/EES, 2009–2015. Dnr: 1-930/2016

Stockholms universitet (2012) Niknami S. & Schröder, L. Utvärdering av kompletterande utbildning för akademiker med utländsk examen. Stockholm: Stockholms universitet.

Stockholms universitet (2018) Nationell uppföljning. Utländska lärares vidareutbildning 2010–2016

SACO (2015) Vad kostar en akademiker? - En jämförelse av utbildningskostnaden för en svenskt utbildad och en invandrad akademiker. Josefin Edström och Saco 2015

Regeringen (2013) Budgetpropositionen 2014 Regeringens proposition 2013/14:1

Universitetskanslersämbetet (2015). Etablering på arbetsmarknaden för högskoleutbildade 2013. Rapport 2015:26.

Universitetskanslersämbetet (2015). Etablering och sysselsättning efter kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning. Rapport 2016:12. UKÄ: Stockholm.

Utbildningsdepartementet (2018) Universitets- och högskoleenheten Kompletterande utbildning för personer med avslutad utländsk utbildning. Promemoria U2018/01274/UH.

Årsredovisningar för Stockholms universitet, Göteborgs universitet, Linköpings universitet.

Lagar och förordningar

Högskolelagen (1992:1434)

Lagen (2016:145) om erkännande av yrkeskvalifikationer

Förordningen (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer

Förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning

Förordningen (2011:686) om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen

Förordningen (2012:810) med instruktion för Universitetskanslersämbetet

Patientsäkerhetsförordning (2010:1369)

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

